

35. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou

Smiřice v květnu 1945

Blížící se konec války v Evropě očekával na jaře roku 1945 každý, ne všichni však se stejnými pocity.

Pokud zdrcující většina obyvatel na území naší republiky počítala netrpělivě dny do očekávaného osvobození, měli všichni ti, kteří se podíleli na upevnění fašistické moci, i ti, kteří se zpronevěřili svému národu, oprávněný důvod k obavám ze zaslouženého trestu.

Současně však probíhal uvnitř republiky, vlastně v její dosud neosvobozené části, proces přípravy obyvatelstva na převzetí moci do vlastních rukou.

Proto také mohli občané našeho státu aktivně zasáhnout i do dění posledních dnů před kapitulací nacistického Německa a přispět k jeho porážce.

Ještě před zahájením slavné Pražské operace Rudé armády, před vznikem Pražského povstání, byla řada měst a obcí připravena nejen k převzetí moci, ale i k aktivnímu odporu proti nacistickým jednotkám.

Na druhé straně uvnitř těchto jednotek docházelo k pozvolnému rozkladu a ani krutá opatření maršála Schörnera a generála Reimana nic nezměnila na tom, že docházelo k masovým dezercím a hromadnému pocitu bezvýchodnosti uvnitř ozbrojených sil říše.

Ve Smiřicích došlo k prvnímu jednání o ustanovení Revolučního národního výboru těsně po 20. dubnu a 29. dubna se ujal funkce předsedy RNV tehdejší ředitel školy Jiří Černý.

Vybral si pro spolupráci 12 důvěryhodných občanů, přihlížel i k jejich stranické příslušnosti. Z prvních 13 členů RNV byli 3 členové KSČ, 2 členové strany sociálně demokratické, 1 člen strany lidové, ostatní bez stranické příslušnosti. Teprve dodatečně byli do RNV kooptováni 3 členové strany národně socialistické a 1 nestraník. Pro důsledné utajení byla práce RNV prováděna a řízena pomocí osobních kontaktů jednotlivců. Ustavující schůze RNV se konala dne 5. V. 1945 ve 20 hodin v tehdejší hasičské zbrojnici.

Impuls k veřejnému odmítnutí stávajícího stavu okupace dala ve Smiřicích lokomotiva, ozdobená naší státní vlajkou a květinami. Vzápětí před 11. hodinou dopolední se na budově nádraží objevila také československé státní vlajka a za ní následovaly další spolu s výzvou městského

rozhlasu k jejich vyvěšení.

Prudké reakce německé posádky pod vedením hejtmana Langa, zatčení Josefa Pavlisty a Bohuslava Pádra, zásah ozbrojených hlídek proti těm, kteří vyvěsili naše státní vlajky a odstraňovali německé nápisy, to vše svědčilo o odhodlání Němců udržet svoji pozici až do příkazu k odjezdu.

Do těchto událostí přišla zpráva Čs. rozhlasu – ve 12 hod. 33 min. – o začínajících bojích v Praze. Tím byl urychlen spád událostí i u nás. Hejtman Lange vyhlásil pro celé město „výjimečný stav“ a nařídil zatknout 3 rukojmí – bývalé příslušníky legií – občany Čeňka, Holečka a Malého.

Po zákroku předsedy RNV a delegátů RNV z Hradce Králové byli rukojmí a zatčení postupně propouštěni dne 5. V. večer a 6. V. dopoledne.

V té době byl již Josef Pavlista mrtev, neboť přes informaci, že byl předán soudu v Hradci Králové, jej nechal Lange asi v 15 hodin dne 5. V. zastřelit. Téhož dne padl v Praze na barikádách bývalý smiřický občan kpt. František Novák a dne 4. V. byl jednotkami SS zastřelen smiřický rodák František Žďárský. Až do posledního dne války platily Smiřice těžkou krvavou daň za postoj většiny svých občanů proti okupantům.

Silná a plně ozbrojená posádka si vynutila dodržování podmínek stanného práva až do 7. V., kdy došlo k shromáždění občanů na náměstí před zámkem na oslavu podepsání příměří. Hejtman Lange však pod hrozbou střelby do obyvatelstva a dělostřeleckého odstřelování města toto shromáždění rozehnal.

V té době se již posádka a její chráněnci – většinou němečtí úředníci – připravovali k odjezdu tak, že ničili vše, co se zničit dalo. Všichni včetně velitele Langeho byli značně opilí.

Vlastní odjezd německých jednotek probíhal postupně od rána 8. V. Hlavní síly odjely však v plné zbroji až odpoledne v 15 hodin, před tím však byly v prostoru před zámkem zapáleny hromady listin, válečného materiálu a pohonné hmoty. Nedošlo však k očekávanému zničení mostu, ani ke zničení vojenského veterinárního a kovářského skladu v hodnotě asi 50 milionů marek.

Odpoledne projela po tzv. státní silnici směrem na Velichovky skupina amerických parlamentářů jednat s maršálem Schörnerem.

Devátý květen, poslední den války v Evropě, si vyžádal i poslední, o to dražší daň z řad našich občanů. Při boji s motorizovanou jednotkou 160 příslušníků SS podlehla 16členná skupina partyzánů silné přesile. Mezi padlými partyzány byl i Antonín Seliger, jeden z nejodvážnějších členů oddílu, který se účastnil řady akcí při rušení železničních mostů a likvidaci vojenských vlaků. Ve svých 21 letech položil život za svobodu nás všech a uzavřel tak řadu 13 krvavých obětí nacistické okupace.

První setkání našich občanů s jednotkami Rudé armády se uskutečnilo 10. V. 1945 ráno, kdy byli ve městě přivítáni dva její důstojníci, kteří se přesvědčili o tom, že není třeba neprodleného zásahu. Vlastní pocit bezpečí a jistoty však naši občané nabyli až později odpoledne, kdy za průzkumníkem přijíždí jednotka rudoarmějců, nadšeně vítaná shromážděným obyvatelstvem.

V těchto okamžicích neexistovala jazyková bariéra, každý z přijíždějících byl bratrem všem přítomným. S jednotkou přijel i štáb velitele generálmajora Govorova, který se dostavil do Smiřic o něco později a ubytoval se zde na 4 dny, během těchto dnů přesídlil i se svým štábem do Hrádku u Nechanic.

Generálmajor Govorov poskytl Smiřicím ozbrojenou ochranu, již bylo skutečně zapotřebí, neboť větší i menší skupiny nacistů se probíjely na západ bez ohledu na příměří. Ještě 10. V. 1945 byli v kratší přestřelce zadrženi a na místě popraveni 3 příslušníci jednotek SS a po dvou dnech, dne

12. V., byla provedena velká vojenská akce na zjištění a případné zneškodnění ozbrojených záškodníků. Ve vlastním prostoru města byl na útěku zastřelen ještě jeden z těchto banditů. Střelba z okolí svědčila o tom, že ani 3 dny po kapitulaci nacistických armád není nebezpečí zcela zažehnáno.

Rušné květnové dny roku 1945 vyvrcholily u nás velikou slavností díkůvzdání dne 13. V., již se mimo představitele Rudé armády generálmajora Govorova zúčastnili nositelé Zlaté hvězdy hrdiny SSSR vojín Širikov, Krasnov a Božanov.

Pestrá mosaika dnů, kterými vyvrcholilo osvobození ČSR od nacistické nadvlády, byla doplněna i kamínkem ze Smiřic. Kamínkem, který mění svoji barvu od beznadějně černé přes krvavě rudou až do jásavé červeně dnů opět nabyté svobody. Žádný z nás, kteří ještě pamatujeme tyto dny, nikdy nezapomene, že naděje na znovunabytí svobody byla vždy spojena se symbolem pěticípé hvězdy a že tato naděje nebyla zklamána.

Žádný z nás také nezapomene, že i naše město přineslo krvavou daň válce, že ještě dnes mezi námi žijí ti, kteří svůj boj proti nacismu zaplatili pobytem v koncentračních táborech.

Je nám všem zřejmé, že tyto oběti by byly co do počtu i hrůzy umocněny, nebýt hrdinství lidu Sovětského svazu, který dovršil právě zde, na území naší republiky, porážku zrádného režimu násilí a genocid.

Rozhodná a svojí překvapující rychlostí úžasná akce Rudé armády, již byla poskytnuta pomoc nejen bojující Praze, ale všem, kteří ještě žili pod vládou Hitlerových žoldáků, tato akce utkvěla v paměti nás všech a zůstane i v myslích našich dětí jako základní kámen pevné stavby lásky a přátelství lidu národů ČSSR a SSSR.

Ing. Kupka Luboš

Rada 28. února 1980 – zápis č. 5

- projednala komplexní rozbor Bytového podniku za rok 1979 a přehled oprav v roce 1980
- zhodnotila plenární zasedání 21. února 1980
- projednala zprávu o zajišťování služeb pro obyvatelstvo
- odsouhlasila přijetí 10 žen – zasloužilých funkcionářek – představiteli MěstNV u příležitosti MDŽ. Byly přijaty: Jana Suková, Viléma Chlupatá, PhMr. Stanislava Stříbrná, Magda Tarantíková, Ludmila Prostředníková, Věra Vírová, Věra Špryňarová, Eva Knapová, Terezie Šebková, Božena Pourová.
- vzala na vědomí informaci o záměru závodu Potravin na přebudování pultové prodejny Potravin č. 138, ved. s. Hradecká, na samoobsluhu

Rada 13. března 1980 – zápis č. 6

- projednala zprávu o činnosti MěLK, kina, kronikáře za rok 1979.
Během roku 1979 bylo zapsáno 502 čtenářů, kteří si vypůjčili 25 169 knih a časopisů. Knižní fond čítal 15 163 knih. V kině se uskutečnilo 360 představení s návštěvností 20 810 občanů.
- projednala zprávu o stavu pamětní síně
- projednala zprávu o stavu na úseku obchodu a cestovního ruchu
- souhlasila s provedenými závěry komise pro obchod a CR – přebudování pultové prodejny Potravin 138 na samoobsahu
- souhlasila s navrženou změnou dislokace obv. odd. VB ve Smiřicích v souladu s rozkazem MV ČSSR

Rada 27. března 1980 – zápis č. 7

- projednala zprávu o činnosti a výsledcích jednotky PS VB Smiřice za rok 1979
- projednala stav veřejného pořádku, vývoj a strukturu kriminality a dopravní kázně
- schválila program dnešního plenárního zasedání
- projednala návrh na usnesení z dnešního plenárního zasedání
- projednala plán jarních prací v roce 1980 na závodě Velkovýkrmny Smiřice
- projednala zápis z provedené kontroly činnosti MěstNV Smiřice včetně nápravných opatření
- odsouhlasila sběr železného šrotu 19. 4. a 26. 4. 1980, a to ve Smiřicích členy SSM a v Holohlavech členy Svazu požární ochrany
- projednala organizaci jarních směn NF, a to v dubnu 9. 4. a 26. 4. 1980 na úklid a v květnu 17. 5. a 24. 5. 1980 na pomoc na akcích „Z“
- projednala a schválila jmenný seznam funkcionářů a nejlepších pracovníků na desku cti, a to: s. Josefa Řeháka, Kateřinu Bezvodovou, Miluši Rejhonovou, Vladimíra Vokřála, Vladislava Opletala, Bohumíra Šmejdu, Adolfa Vopinku, Martina Rejzka, Miroslava Hlavu.
- schválila návrh výměru osobní hmotné zainteresovanosti ředitele BP Smiřice

Rada 10. dubna 1980 – zápis č. 8

- projednala zprávu o činnosti SPOZu za rok 1979
- zhodnotila plenární zasedání z 3. dubna 1980
- schválila přípravu májových oslav
- projednala zabezpečení úkolů OVS, střediska branců a úkolů CO
- vzala na vědomí informaci předsedy MěstNV s. Kutila o postupu při sčítání lidu, domů a bytů 1980 a zjištění vybraných údajů pro založení centrálního registru občanů
- schválila harmonogram postupu při slučování obcí dle schváleného návrhu integrace obcí k 1. 7. 1980
- schválila doporučení k udělení čestné medaile „Za zásluhy o rozvoj čs. amatérského loutkářství“ dlouholetému zasloužilému pracovníkovi s. Petru Zahálkovi
- projednala stav plnění souboru opatření k realizaci závěrů 13. zasedání ÚV KSČ k dalšímu rozvoji zemědělství a potravinářského průmyslu v působnosti našeho MěstNV

35

Vzpomínky na jaro 1945

Mým nejsilnějším zážitkem z jara roku 1945 byl 5. květen, kdy vypuklo v Praze povstání. Tehdy můj tatínek přinesl naši státní vlajku, celou válku pečlivě ukrývanou, a tu jsme se slzami v očích vztyčovali na vlajkový stožár u služební budovy jezu. Všichni jsme se radovali z konce války a věřili jsme, že se zase mezi nás vrátí naše teta Magda Rezková, která byla za svou odbojovou činnost vězněna v letech 1941–1945 v koncentračním táboře Rawensbrücku.

Již od roku 1938 byla teta spolupracovnicí vojenské zpravodajské skupiny Balabán–Mašín–Morávek. Přijímala a předávala zprávy pro skupinu a konala i další služby podle potřeby. Kvůli této činnosti změnila i bydliště. Opustila byt v Šafaříkově ulici v Praze na Vinohradech a najala si větší v ulici Anny Letenské, dříve ve Pštrosce, za vinohradským divadlem.

V tomto bytě byla instalována tajná vysílačka. Ta pracovala od roku 1940 až do tetina zatčení v říjnu roku 1941. Odtud byly vysílány důležité zprávy vojenského charakteru. Informátorem skupiny byl vysoký německý hodnostář Paul Thümel, spolupracovník admirála Canarise. V tetině bytě se dokonce uskutečnila schůzka mezi ním a št. kapitánem Morávkem.

V říjnu roku 1941 byl zatčen jeden z telegrafistů skupiny. Nevydržel mučení a promluvil. Ulicí ve Pštrosce začaly jezdit goniometrické vozy a snažily se zaměřit dům, ze kterého se vysílá. Jakmile to členové skupiny zjistili, odstranili vysílačku a ukryli ji jinam. Přesto ale nemohli zabránit tomu, aby gestapo 16. října ve 4 hodiny ráno tetu nezatklo. Němci okamžitě obsadili byt a hlídali. Čekali, že někdo ze skupiny přijde. Nevěděli, že po tetině zatčení se na domě objevuje znamení, které pro ilegální pracovníky znamená – nevstupovat.

Teta byla odvezena do Pečkárný, kde ji šest týdnů mučili a vyslýchali. Snažili se z ní vytlouci přiznání. Teta však nikoho neprozradila, ani po konfrontaci se zmíněným telegrafistou. Před Vánoci ji transportovali do koncentračního tábora Rawensbrück. Zde pod číslem 8528 prožívala celou válku.

Byla to krutá doba pro nás doma, ale hlavně pro tetu. Hlad, bída, tělesné a duševní utrpení. Jediným spojením s domovem byly cenzurované dopisy s určeným počtem řádek. A to byl ještě povolen jen jeden dopis měsíčně.

Proto mezi námi v květnu zavládla radost a svítla i naděje na setkání. To jsme však netušili, že 26. květen, den, kdy jsme mohli tetu po tolika letech obejmout, bude také dnem bolestným. Mezi námi už nebyl její synovec, partyzán Toník Seliger. Padl dne 9. května 1945 v Batňovicích u Úpice. To byla pro tetu velká bolest. Sama děti neměla, a tak veškerou lásku věnovala vždy nám, dětem svých sourozenců.

Teta se vrátila domů s podlomeným zdravím a nebylo tedy pomyšlení na obnovu její švadlenské dílny v Praze. Zůstává tedy ve Smiřicích, kde se s pomocí bratrů a sester pomalu vrací do normálního života. Zde žije dosud. Za její statečnost jí byla udělena různá vyznamenání. Z nich

nejvýznamnější jsou vojenský čsl. válečný kříž a medaile Za zásluhy.

Takové jsou tedy moje vzpomínky na dobu před 35 lety. Proto si dnes z celého srdce přeji, aby již nikdy nepřišla doba, kdy bychom museli oplakávat mrtvé a padlé za svobodu naší krásné vlasti.

Magda Tarantíková

PS VB

Současná etapa budování socialistické společnosti vyžaduje postupné omezování kriminality, upevňování socialistického státu, zdokonalování právního řádu, zvyšování efektivnosti a účinnosti práce státních orgánů a neustálé rozšiřování a zdokonalování účasti občanů na tomto procesu.

Ústřední orgány strany a státu pokládají v současné etapě preventivně výchovnou profylaktickou a propagační činnost PS VB za významnou oblast, která má v celé realizaci bezpečnostní politiky nezastupitelné místo.

Členové PS VB při OO VB ve Smiřicích, řízení obvodovým štábem PS VB, zodpovědně přistupovali i v roce 1979 k úkolům vyplývajícím ze závěrů jednání jak stranických orgánů, tak okresní, krajské i celostátní konference PS VB. Plněno bylo i usnesení obvodového aktivu PS VB, který se konal ve Smiřicích 17. listopadu 1978. Činnost našich soudruhů byla především zaměřena na ochranu ekonomiky, veřejného pořádku, bezpečnosti a plynulosti dopravy a k boji proti obecné kriminalitě. Při plnění těchto úkolů je uplatňována úzká spolupráce s komisí pro ochranu veřejného pořádku při MěstNV. Dva členové jednotky právě v této komisi pracují.

Ke kvalitativnímu zlepšení výslednosti práce jednotky dochází především na základě organizovaného soutěžního hnutí.

Usnesením rady ONV v Hradci Králové v roce 1973 byla stanovena kritéria pro hodnocení socialistické soutěže mezi jednotkami PS VB v okrese. Smiřická jednotka se každoročně této soutěže zúčastňuje a i přes stále náročnější požadavky na výslednost práce dociluje dobrých výsledků.

Celoročním výsledkem práce členů jednotky v roce 1979 bylo získání 5 231 bodů, což představuje 21,14 bodů na člena a měsíc. Podmínkou zařazení do soutěže je získání 17 bodů na člena a měsíc. Členy jednotky v roce 1979 bylo odslouženo v občůzkové službě 3 203 hodin, další body byly získány za zadržení pro trestné činy a přečiny. Rovněž byly udržovány a obnovovány dopravní značky ve městě.

Jednotkou přijatý socialistický závazek ke 30. výročí konání IX. sjezdu KSČ byl splněn a v odsloužených hodinách o 803 překročen.

Jednotka se scházela pravidelně každý měsíc v budově OO VB a jednala dle vypracovaného

a schváleného plánu práce, který byl doplňován úkoly, které vyplynuly z jednání okresního a obvodového štábu PS VB. Programem všech jednání byla politická i odborná průprava členů doplněná operativními potřebami OO VB. Byla proškolená i zdravotní problematika, která je nezbytná při zajišťování havárií.

Na schůzkách je hodnocena a bilancována činnost za uplynulý měsíc, členové si doplňují své znalosti, je prováděn rozpis služeb a akcí na měsíc příští. Především je dbáno na zajištění všech veřejných akcí jak ve Smiřicích, tak i v Holohlavech. Rozpis služeb je vypracován vždy v měsíčním předstihu a zasílán jak OO VB, tak i MěstNV.

Žádná veřejná akce v působnosti MěstNV se neobešla bez zajištění pomocnou stráží VB. Většinu přestupků likvidujeme na místě. Tato prevence i samotná přítomnost členů PS VB plní své poslání, i když se nechá velmi těžko konkrétně hodnotit.

Velitel jednotky PS VB Smiřice je současně i velitelem obvodového štábu PS VB a členem okresního štábu PS VB v Hradci Králové, což ovlivňuje i bezprostřední informovanost členů smiřické jednotky.

Abychom upevnili akceschopnost jednotky a dokázali si sami sobě, že něco dokážeme, přihlásili jsme se v uplynulém roce do soutěže o získání titulu „Vzorná jednotka“. Tento titul jednotka po mnoha letech znovu získala. Nyní záleží na všech členech, abychom jej dokázali každoročně obhájit. Proto jednotka pro rok 1980 přijala socialistický závazek k 35. výročí osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou, jehož splněním chce titul „Vzorná“ udržet.

Především v občůzkové službě sloužící k ochraně socialistického i soukromého vlastnictví, bezpečnosti dopravy a veřejného pořádku odslouží členové jednotky 3 000 hodin. Ve spolupráci s dopravní komisí při MěstNV budou členové jednotky provádět potřebnou instalaci a případnou výměnu dopravních značek, čímž přispějí k bezpečnosti městského provozu. Dva členové jednotky, kteří jsou členy komise pro ochranu veřejného pořádku při MěstNV ve Smiřicích, budou operativně přenášet úkoly a požadavky mezi komisí a jednotku. Členové jednotky si budou neustále zvyšovat své politické i odborné znalosti na základě materiálů XV. sjezdu KSČ a jednotlivých usnesení ÚV KSČ. Plán školení jednotky je zaměřen v letošním roce na aktuální otázky bezpečnostní politiky KSČ a socialistického státu, dále na zajištění místa dopravní nehody před příchodem příslušníků VB, na zajištění výročí a oslav, zaměření ke špičkovým pracem v zemědělství, k ochraně ekonomiky a veřejného pořádku, na dopravní akce, rekreační období, protipožární opatření, na trestnou činnost páchanou mládeží i na mládeži, dodržování uzavíracích hodin restaurací, na plesovou sezónu a pro úspěšné absolvování závěrečných pohovorů.

Služební obvod máme rozdělen na tři úseky a to: Smiřice, Holohlavy a Zderaz. Jednotliví členové jsou vždy upozorněni, na co se mají při své službě zaměřit.

Tak jako v předchozích letech i v letošním roce se smiřická jednotka přihlásila do okresní soutěže o putovní standartu rady ONV. Zhodnocení práce všech jednotek při OO VB Smiřice bylo provedeno na celoobvodním aktivu PS VB, který se konal 18. dubna 1980 a byl výlučně pracovním aktivem.

Jsme přesvědčeni, že podobně jako v minulých letech, tak i v roce letošním se jednotka PS VB ve Smiřicích vyrovná se svými úkoly, obhájí titul „Vzorná jednotka“ a bude prospěšná lidem svého města konkrétně v ochraně hodnotného díla, které je a bude vytvořeno společnou prací, která realizuje volební program, jehož další etapu projednala veřejná stranická schůze ve Smiřicích i v Holohlavech 31. března letošního roku.

Martin R e j z e k , velitel jednotky PS VB

35

Ze vzpomínek přímého účastníka bojů naší československé jednotky v Sovětském svazu s. podplukovníka Michala Gostě, smiřického občana, nositele sovětského vyznamenání „Za vítězství nad fašistickým Německem“ a držitelem dalších deseti československých vyznamenání:

„Moje cesta ke šťastným a vítězným dnům osvobození byla dlouhá a složitá. Jako voják jsem sloužil na Slovensku a zde mě v roce 1939 zastihla okupace ČSR fašistickým Německem. Naše armáda byla rozpuštěna a spolu s dalšími, stejně postiženými, jsem se vracel transportním vlakem přes území Maďarska do svého rodiště na Podkarpatské Ukrajině. Moje rodná zem byla v této době okupována fašistickým Maďarskem. Já tehdy pracoval jako dělník v městečku Izvorhutě a nemohl jsem se smířit s údělem, který přinášela okupace. Když mě v roce 1940 povolali do fašistické armády, rozhodl jsem se pro útěk do SSSR. Spolu s dalšími devatenácti soudruhy jsme vytvořili skupinu a připravovali se na útěk. Především byly potřeba zbraně, protože hranice byly silně stráženy maďarskými vojáky a dalo se předpokládat, že se budeme muset probít. Náš průvodce však znal krajinu velmi dobře. Bez jediného výstřelu nás šťastně převedl a ráno 12. května 1940 se objevila vytoužená země svobody, území SSSR.

První naši zastávkou bylo městečko Skolovo, kde se soustřeďovali utečenci z okupovaných zemí. Denně sem přicházely další skupiny. Po třech měsících pobytu jsme odjeli do Stri, kde byla prověřována naše totožnost, dále pak do Vinice a Starobelska nedaleko Charkova. Odtud nás potom sovětské úřady rozesílaly na různá místa v Sovětském Svazu k pomoci při přechodu na válečné hospodářství. Já se dostal se skupinou do Jercova nedaleko Archangelska a asi dva a půl roku se toto město stalo mým domovem.

Na listopad 1942 se pamatuji velmi dobře. Tehdy jsem se náhodou dověděl, že se mohu dobrovolně přihlásit do československé jednotky v Buzuluku. Zpráva však nebyla zatím potvrzena. Po určité době nás navštívila skupina sovětských důstojníků, kteří tuto radostnou zprávu potvrdili. Okamžitě jsem se přihlásil. Následovalo prověřování a potom přemístění do Jercova, kde již zasedala obvodní komise. Přísným podmínkám vyhovělo asi z dvou set soudruhů jen devadesát. Já byl mezi přijatými.

Sled událostí probíhal již velmi rychle. Po čtrnáctidenní cestě, 15. prosince 1942, náš vlak zastavil a česky se ozvalo: „Buzuluk – vystupovat.“ Těžko mohu vylíčit radostné pocity nás všech.

V Buzuluku následoval zkrácený výcvik. Přestože pobyt v tomto městě nebyl dlouhý, zůstaly mi krásné vzpomínky na upřímné a opravdu bratrské přijetí sovětských lidí. My na oplátku pomáhali při sklizni, postavili most, který byl po VŘSR našimi legionáři zničen, opravovali zemědělské stroje a traktory. Tak se rodilo hluboké přátelství mezi námi a sovětskými lidmi.

Koncem ledna náš samostatný prapor v SSSR odjížděl na frontu. Byl jsem zařazen v kulometné rotě, které velel velmi dobrý velitel nadporučík Lom. Později padl v bitvě o Sokolovo. Cesta byla nesmírně těžká a namáhavá. Fašisté byli ještě velmi silní, letectvem napadali každou trať a silnici. Zázrakem náš vlak proklouzával, místy několik hodin čekal, když se opravovala trať po

bombardování. Spoušť, kterou fašisté za sebou zanechávali, se nedá slovy vylíčit. Ve stanici Valuski naše cesta po železnici končila. K cíli nás čekalo dlouhých 400 km pochodu. Přesun byl svízelný, šlo se většinou v noci, po polích, neboť cesty byly vyhrazeny jen pro bojovou techniku. Neustále nás obtěžovala fašistická letadla, která neváhala střílet kulometry i po jediném vojákově.

Pro mne byl tento úsek zvlášť těžký. Velmi bolestivé onemocnění mi znemožnilo další pochod, a tak jsem byl ponechán v jedné vesnici ke střežení věcí, které zde náš prapor zanechal, aby bylo vojákům odlehčeno při pěším přesunu. Asi po třech dnech přijela auta a znovu se setkávám s jednotkou v Charkově. Zde měl být náš útvar přezbrojen na mechanizovaný. Na to ovšem již nebyl čas. Fašisté chystali odvetu za Stalingrad a v tomto směru nasadili obrovské síly. Sovětské velení mělo v prostoru jen slabé jednotky. Bylo třeba zadržet Němce, než se přesunou vojska gen. Rokossovského od Stalingradu. Nepřítel vyvíjel největší tlak směrem na Sokolovo a na žádost našeho velitele, plukovníka Svobody, nám byl sovětským velením přidělen úsek Sokolovo, Artúchovka, Mirgorod. Zrychleným pochodem naši vojáci dorazili na místo a okamžitě byla budována obrana. V Sokolově zůstala zesílená rota, které velel npor. Jaroš. Moje kulometná součást byla v záloze velitele praporu.

Druhý den již začal boj. Trval nepřetržitě pět dní a nocí, útok střídal útok. Sokolovo se hrdinně bránilo, padlo mnoho našich vojáků, mezi nimi i jejich velitel npor. Jaroš. V této době jsme byli i my zasazeni do boje. Před večerem 13. března 1943 velitel praporu dostal rozkaz k okamžitému ústupu, neboť hrozilo nebezpečí obklíčení. Zbyla nám doslova mezera k odchodu, ale šťastně jsme prošli do osady Veseloje, asi 70 km od Charkova. Hlavní úkol – zpomalit a oslabit fašisty v nástupu na Charkov – však byl i přes ztráty splněn.

Po těžkém boji naše jednotka odpočívala. Asi za měsíc byla zorganizována poddůstojnická škola. Také já po přezkoušení dostal hodnost desátníka a později působil jako instruktor. Denně výcvik, učení, stráž a mimo toho jsme ze všech sil pomáhali našim hostitelům, neboť se bydlelo v jejich domovech. Všichni z nás poznali, jak velká tíha války zůstávala na ženách. Jejich synové, manželé a otcové bojovali. O mne se starala asi pětasedmdesátiletá babička, stále se bála, že se Němci vrátí, a já ji ujišťoval, že ne. Starost o mne byla dojemná, snad ještě větší než o svého syna. Nezahálel jsem, co bylo třeba, opravil. Při odjezdu nás vyprovázela celá vesnice až na nádraží. Loučili se nejdražší přátelé.

Další zastávkou bojové cesty byl Novochopejsk. Zde se podařilo zformovat asi kolem tři tisíc vojáků. Byly vytvořeny tři prapory – pěší, tankový a samopalníků s dalšími podpůrnými a zabezpečovacími jednotkami. Nechybělo ani průzkumné letadlo.

Až do poloviny roku probíhal usilovný výcvik. Na závěr se konalo taktické cvičení s ostrými střelbami, tak jako na frontě. Pamatuji se, že jsem kulometem přestřeloval pěchotu a střely dopadaly 25–30 m od rojnic. O úspěchu výcviku svědčí, že nedošlo k žádným ztrátám, pouze jediný voják byl zraněn střepinou. Představitelé sovětského velení hodnotili velice kladně naši připravenost.

Následovala příprava k odjezdu do dalšího boje. Závěrečné přehlídky se zúčastnil také s. Klement Gottwald, který k nám promluvil. Brzo jsme nastoupili do devíti vlakových transportů a nastal přesun do prostoru Kyjeva. Také při této cestě se ukázalo, co dokáže fašismus. Nebylo vidět nic jiného, než zničenou sovětskou zem. Po cestě utrpěla naše jednotka vážné ztráty. Jeden transportní vlak byl bombardován, asi 105 vojáků bylo vyraženo, technika (byli to dělostřelci) zničena.

Ke Kyjevu nás znovu čekalo 350–400 km pochodu. Bylo však již léto, a tak se nám cesta zdála snadná. Dorazili jsme do prostoru bojů, asi 10 km od fronty. Fašistická letadla stále obtěžovala a čekal nás přechod Dněpru. Sověští ženisté zde postavili dva pontonové mosty, několik set

metrů od sebe vzdálené. Ten, přes který se vojsko přepravovalo, byl ve dne potopen a v provozu zůstal jen v noci. Fašisté neustále bombardovali klamnou stavbu, pravý most neobjevili.

Vzpomínky na boj o Kyjev zůstávají pro mne radostné, protože jsem nedoufal, že se naše jednotka probouje do Kyjeva jen s malými ztrátami. Prudký útok našich a sovětských vojáků – útok doslova z chodu – byl tak mohutný, že fašisty ohromil. I zde však bylo mnoho raněných a padlých, nikdy však nezapomenu, s jakým nadšením a vroucností nás občané Kyjeva vítali. Tam jsem se přesvědčil, že sovětské občané dokážou dát i to poslední, co jim zbylo. Ani nevím, jak jsem se ocitl v osvobozeném Kyjevě.“

Soudruh Michal Gošť prošel celou bojovou cestu s naší samostatnou jednotkou v SSSR. Jeho další vyprávění přineseme v příštím čísle Zpravodaje.

Redakční rada

1. Skvost vrcholného baroka – exteriér zámecké kaple vybudované kolem r. 1700 s půdorysem připomínajícím rodový znak zakladatele
2. Zemědělský nákupní a zásobovací závod – silo Smiřice – moderní velkokapacitní silo obilovin a výroba krmiv pro živočišnou výrobu
3. Nově vybudovaná Fučíkova ulice v jižní části města se skupinou domků „Okál“
4. Zmodernizované výrobní zařízení cukrovaru, který byl založen v r. 1866
5. Pohled do nového sídliště pojmenovaného po osvoboditeli města generálmajoru Govorovi
6. Objekt se 48 byty

